

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Prospective Social Studies Teachers Attitudes Towards Habit Of Book Reading*

Emine Karasu Avcı

<https://orcid.org/0000-0001-8070-6086>

Melike Faiz¹

Kastamonu University, Faculty Of Educaiton, Social Studies Department

<https://orcid.org/0000-0002-3135-2557>

ABSTRACT

Reading is an important tool for everyone to access of information, to develop thought and sensitivity, and to develop social relations with society. One of the most important conditions of being contemporary is the reading habit. To be a society of contemporary, creative, constructive and freethinking, productive, critical-looking individuals is possible with individuals who have been imbued with reading habits. One of the most important features that should be taught or gained to every person in the process of education is to gain effective reading habit. It is important for the individual to acquire the habit of reading in order to understand and perceive himself, his environment and the world. Prospective teachers are seen as an important group in terms of improving the habit of reading books. Because the prospective teachers who acquire the habit of reading will also gain the habit of reading to their students. The aim of this study is to determine the reading habits of prospective teachers of social studies. The research was conducted with the survey model, which is one of the quantitative research designs. Pre-service teachers' reading habits were analyzed according to gender, class level, monthly family income, school average and number of books read per month. The sample consisted of 229 first, second, third and fourth grade social studies teacher candidates and the sampling type was chosen as the appropriate sample. A significant difference was found in favor of female students in all dimensions of the scale according to gender of social studies teacher candidates. A significant difference was found between the attitudes of social studies teacher candidates' attitudes towards reading habits according to grade level. A significant difference was found between the 1st, 3rd, and 4th grade students in favor of 1st grade students. Significant differences in all dimensions according to the income of teacher candidates were found to be significant in favor of those with the lowest income. A significant difference was found in favor of those who read many books in all dimensions according to the number of books read monthly.

Key Words: Prospective social studies teachers, reading books, reading habits, attitude

ARTICLE INFO

Received: 02.11.2019

Published online:

29.12.2019

* Part of this study was presented in 3rd International Symposium Of Education And Values Syposium.

¹ Corresponding author: Melike Faiz

Assistant Professor

mfaiz@kastamonu.edu.tr

05366493580

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları*

Emine Karasu Avcı¹

<https://orcid.org/0000-0001-8070-6086>

Melike Faiz¹

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü

<https://orcid.org/0000-0002-3135-2557>

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Okuma herkesin bilgiye erişmesinde, düşünce ve duyarlılık geliştirmesinde, toplumla sosyal ilişkiler geliştirmesinde önemli bir araçtır. Çağdaş olmanın en önemli koşullarından biri okuma alışkanlığıdır. Çağdaş, yaratıcı, yapıcı ve özgür düşünceye sahip, üretken, eleştirel bakan bireylerden oluşan bir toplum olmak okuma alışkanlığı aşılanmış bireylerle mümkündür. Eğitim sürecinde olan her insana öğretilmesi ya da kazandırılması gereken en önemli özelliklerden birisi de etkili okuma alışkanlığının kazandırılmasıdır. Bireyin kendisini, çevresini ve dünyayı anlaması ve algılaması için okuma alışkanlığını kazanmış olması önemlidir. Öğretmen adayları kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesi açısından önemli bir kitle olarak görülmektedir. Çünkü kendisi okuma alışkanlığı geliştiren öğretmen adayları kendi öğrencilerine de okuma alışkanlığı kazandıracaktır. Bu çalışmada amaçlanan geleceğin öğretmenleri olacak olan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okuma alışkanlığını tespit etmektir. Araştırma nicel araştırma desenlerinden biri olan tarama modeliyle yapılmıştır. Öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, aylık aile geliri, okul ortalaması ve aylık okunan kitap sayısı değişkenlerine göre okuma alışkanlıkları incelenmiştir. Örneklem birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarından 229 kişiden oluşmakta ve örnekleme türü uygun örneklem olarak seçilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetine göre ölçeğin tüm boyutlarında kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar puanları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar puanları 1. ile 3. ve 4. sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında 1. sınıf öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğretmen adaylarının gelirine göre tüm boyutlarda anlamlı farklılık en düşük gelire sahip olanların lehine anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Aylık okunan kitap sayısına göre bütün boyutlarda çok kitap okuyanın lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma, alışkanlık, Sosyal Bilgiler, tutum, öğretmen adayı.

Alınma

Tarihi:02.11.2019

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 29.12.2019

¹Bu çalışmanın bir kısmı 3rd *International Symposium Of Education And Values* adlı sempozyumda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar iletişim bilgileri: Melike Faiz

Doktor Öğretim Üyesi

mfaiz@kastamonu.edu.tr

05366493580

Giriş

Okumanın herkesin bilgiye erişmesinde, düşünce ve duyarlılık geliştirmesinde, toplumla sosyal ilişkiler geliştirmesinde önemli bir araç olduğunu belirtebiliriz. Birey okumayla daha geniş bir bakış açısına sahip olur ve daha çok şey öğrenir. Öğrendikleri bilgilerle hayatını kolaylaştırır ve toplum içinde kendini iyi konumlandırabilir. Okuma ile ilgili olarak literatürde farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Odabaş, Odabaş ve Polat (2008)'a göre okuma, “dil kurallarına uyularak oluşturulmuş yazılı metinleri duyu organları yoluyla algılayıp kavrama, anlamlandırma, yorumlama, düşünme ve yargıya varma eylemlerinden oluşan süreçtir.” Deniz (2015)'e göre okuma, “bireyin bilgi edinme ve anlama yollarından birisidir.” Yalman, Özkan ve Kutluca (2013) okumayı “yazılı bir metnin takip edilmesi ve algılanması” olarak tanımlamaktadırlar. Akyol (2010) okumayı “yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma süreci” olarak ifade etmektedir. Mete (2012) okumayı “insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan bir değer” olarak açıklamaktadır. Gömlüksiz (2004)'e göre okuma, “olayları doğru ve anlamlı bir biçimde analiz edip, sentezlemesini ve yorumlamasını sağlayan önemli bir beceri” olarak belirtmektedir. Arslan, Çelik ve Çelik (2009)'e göre okuma, “yazılı bir metnin şifresini çözme, grafiksel olarak kodlanmış bir bildirinin kodunu çözme, yazınsal bir metni yorumlamak.” demektir. Batur, Gülveren ve Bek (2010) okumayı “bireyin kendini anlama, anlatabilme, sistemli düşünebilme, duyuşsal ve bilişsel beceriler arasında mantıklı ilişki kurabilme yeteneğine sahip olabilme becerisi.” olarak ifade etmektedirler. Kuş ve Türkyılmaz (2010) okumayı “yaşam boyu öğrenmenin gerçekleştirilmesi için gerekli olan bir edinim” olarak düşünmektedirler. Çetinkaya Edizer (2014) de okumayı “bilgilerin, düşüncelerin, duyguların, hayallerin vb. pek çok durumun girdisi” olarak tanımlamaktadır. Buradan hareketle okumanın zihinsel bir faaliyet olup bireylere anlama/kavrama, analiz-sentez ve değerlendirme yapma gibi beceriler de kazandıran bir kavram olduğu söylenebilir.

Okuma eylemi, bireyler tarafından bir hedefe ulaşma ya da statü elde etme aracı olarak da görülmektedir. Okumayan bireyin vasıfsız işlerde, az okuyan bireyin orta düzey bir işte, çok okuyan bireyin ise mutlaka çok iyi bir işte çalışacağı öngörülür. Bu anlamda okuma eylemi, bir meslek sahibi olma ile de eşdeğer tutulmaktadır. Ayrıca okuma kavramına ilköğretimi okumak, liseyi okumak, üniversiteyi okumak gibi şekilde de yaklaşılmaktadır (Batur vd. 2010).

Okuma eyleminin sürekli, düzenli ve eleştirel olarak sürdürülmesi okuma alışkanlığı olarak ifade edilir. Okuma alışkanlığının temelinde sürdürülebilirlik yaklaşımı bulunmaktadır. Bireyin yaşamının her döneminde okuma eylemini düzenli olarak devam ettirmesi okuma alışkanlığı ile ilgilidir (Odabaş vd., 2008). Okuma alışkanlığı; bireyin okumayı öğrendikten sonra okuma eylemini hayat boyu sürekli ve düzenli; eleştirel ve irdeliyici bir şekilde yaşam biçimi haline getirmesidir (Konan, 2013). Okuma temel ihtiyaç olarak algılanmaya başladığında alışkanlığa dönüşmektedir. Yani okuma, bir tutku ya da felsefe haline getirildiğinde okuma alışkanlığı da kazanılmış olacaktır (Yalman vd., 2013). Yıldız, Ceran ve Sevmez (2015) alışkanlıkların insan hayatına yavaş yavaş girdiğinden ve belli bir süre sonra kökleştikten bahsederler. Oysa günümüzde okuma alışkanlığı kazanmaktan çok okumaktan

kaçan ve sıkılan bireylerin sayısının her geçen gün daha da arttığı görülmektedir (Yıldız, Ketenoğlu Kayabaşı, Ayaz ve Aklar, 2017). Bir bireyin okuma alışkanı olarak kabul edilebilmesi Amerikan Kütüphane Derneği'nin (ALA) ortaya koyduğu standarda göre şu şekildedir (Sağlamtunç, 1990; Akt. Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013):

- Az Okuyan Okur Tipi: Yılda okuduğu kitap sayısı 5'i geçmeyen kişiler.
- Orta Düzeyde Okuyan Okur Tipi: Yılda okuduğu toplam kitap sayısı 6 ile 20 arasında olanlar;
- Çok Okuyan Okur Tipi: Yılda okuduğu toplam kitap sayısı 20'yi geçen kişilerdir.

Kitap okuma alışkanlığının çocukluk yıllarından itibaren geliştirilmesi gereken bir alışkanlık olduğu bilinir. Düşünme becerilerini geliştirmek ve farklı deneyimler kazanmak için kitap okumak gerekmektedir. Kitap okuyan bireyin ufku genişler, yeni fikirler geliştirir ve bu fikirleri diğer insanlarla paylaşarak topluma katkı sağlar (Susar Kırmızı, 2012). Kitap okuma alışkanlığı bireylerin sözcük dağarcıklarını geliştirerek iletişim kurmalarını kolaylaştırır. Okuma, bireyin dil becerisini artıran, daha derin düşünmesini ve daha doğru ve etkili kararlar almasına sağlayan önemli bir eylemdir. Bununla birlikte bireyin ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir araçtır (Odabaş vd., 2008). Birey okuyarak ilgi duyduğu ve öğrenmek istediği bilgilere ulaşır, bu bilgilerden yola çıkarak yeni terkipler elde edebilir (Deniz, 2015).

Hızla değişen ve gelişen bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanabilmesi için yaşam boyu öğrenmenin devamlılığı önemlidir. Yaşam boyu öğrenmenin ve kişinin kendini sürekli bir biçimde geliştirmesinin temel süreci elbette okuma alışkanlığı kazanmakla mümkündür. Okumayı bir yaşam biçimi, günlük zihni ihtiyaçların vazgeçilmez bir yaklaşımı olarak değerlendiremeyen toplumların geleceğe emin adımlarla yürümesi, uluslararası yarışta rekabet edebilmesi, hatta bağımsız bir ülke olarak kalabilmesi çok olası görülmemektedir. Dünya nüfusunun her geçen gün daha da artması, buna bağlı olarak insan ihtiyaçlarının sürekli değişmesi ve ulusların başta gelen rekabet sahasının ekonomik alanda yoğunlaşması bilgiye sahip olan ve onu sürekli geliştiren toplumları avantajlı kılmaktadır. Bilgi toplumunun koşullarını yerine getirememiş ve bilim yarışında geride kalmış toplumları ise dezavantajlı konuma taşımaktadır (Çoban, İleri ve Temir, 2018).

Okuma alışkanlığı bireye yazma alışkanlığı da kazandırır. Özgün eserleri okuyarak duygu ve düşüncelerini ifade etme becerilerini de geliştirir. Okuma aynı zamanda zihni faaliyetlerimizi de gelişmesine de katkı sağlar. Bilgi düzeyimiz arttıkça okuduklarımızı daha iyi anlayacak, olaylara ve çevreye daha farklı bakacak, olayları çok yönlü değerlendirme imkânı elde etmiş olacağız. Böylece kendimize ait farklı yeteneklerimizi keşfetmeye başlayacağız. Okumak, mesleki alanda daha başarılı olmamıza yardımcı olacak; bireylerde özsaygısının gelişimine de katkı sağlayacaktır (Sevmez, 2009). Okuma alışkanlığı ile sosyal ve ekonomik gelişme, yaşam boyu öğrenme, sürdürülebilir kalkınma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, akademik başarı elde etme gibi pek çok açıdan bireylere sınırsız kapılar açılacaktır (Karadağ, 2014).

Kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasında öğretmenlere de büyük görevler düşmektedir. Öğretmenlerin çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmaları okumanın toplumsal yaygınlığa ulaşmasına büyük katkılar sağlayacaktır. Öğretmenlerin böyle bir özellik kazandırmaları için her şeyden önce kendilerinin de böyle bir alışkanlığa sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmen eğitimi sürecinde öğretmen adaylarına kitap okumanın öneminin kavratılması önem taşımaktadır.

Literatürde kitap okuma ve öğretmen adayları ile ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği (Susar Kırmızı, 2012); öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları (Özdemir, Özdemir ve Kaya, 2015); öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve konuşma öz yeterlik algıları (Tekşan ve Çinpolat, 2018); ilköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi (Arı ve Demir, 2013); Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri (Yalınkılıç, 2007); Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Akın, 2015; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008); Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları ile üst bilişsel okuma stratejilerini kullanım düzeyleri arasındaki ilişki (Çetinkaya Edizer, 2015); Türkçe öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı ve kütüphane kullanımı (Sevmez, 2009); öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki (Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2009); üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı (Çoban vd., 2018); eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları (Yalman vd., 2013); sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması (Arslantürk, 2008); sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması (Arslantürk ve Saracaoğlu, 2010); Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri algılama durumları (Temizkan, 2011); sınıf öğretmeni adaylarının okumututumları (Dedeoğlu ve Ulusoy, 2013); Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları (Durmuş ve Baş, 2015); müzik öğretmeni adaylarının kitap okumaya dönük tutumlarının performans derslerine ilişkin etkileri (Okay, Çakırer ve Kurtaslan, 2015); geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi (Yalman, Özkan ve Başaran, 2015); eğitim fakültesi öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile yazılı anlatım ders başarısı arasındaki ilişki (Akkaya ve İşçi, 2018); Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanımları (Özkaya ve Çetin, 2014); okul öncesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı profili (Biçer ve Ercan, 2016); üniversite 1. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve eleştirel okuma becerileri (Gündüz, 2015); sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları (Akbabaoğlu, 2019); öğretmen adaylarının kitap okuma tutumları ile eleştirel okuma özyeterlik algıları arasındaki ilişki (Kösem, 2019); Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları (Kuş ve Türkyılmaz, 2010); öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Koçak, Çermik, Polat ve Şahin, 2016) gibi konuların ele alındığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının geleceğin öğretmenleri olarak öğrencilerine kitap okumanın önemini anlatabilmeleri öğretmen eğitimleri sürecinde kitap okumanın önemi anlamalarına bağlıdır. Bu nedenle öğretmen eğitimi sürecinde adaylara kitap okumanın yararlarının kavratılması ve kitap okumayı bir yaşam tarzı haline dönüştürmeleri sağlanmalıdır.

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını incelemektir. Bu doğrultuda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları nelerdir?
 - 1.1. Öğretmen adaylarının ölçekte yer alan boyutlardan aldıkları en düşük, orta ve en yüksek farkındalık puanları nedir?
 - 1.2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
 - 1.3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 1.4. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları aile gelirine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 1.5. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları aylık kitap okuma sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
 - 1.6. Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği boyutlarının birbiriyle ilişkisi nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama, geçmişte veya o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan yaklaşımdır. Bu araştırma modelinde araştırmaya konu olan her neyse onu değiştirme ve etkileme çabası yoktur (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2009). Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları tespit edilmek istendiğinden tarama modelinden yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'nda 1.,2.,3. ve 4.sınıf düzeyinde öğrenimini sürdürmekte olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 229 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem türü uygun örnekleme olarak belirlenmiştir. Uygun örnekleme, araştırmacının ulaşılması kolay olan katılımcıları seçtiği örnekleme türüdür (Dawson ve Trapp, 2001). Bu araştırmada da Sosyal Bilgiler öğretmen adayları ulaşılması en kolay örneklem olduğu için tercih edilmiştir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak Susar Kırmızı (2012) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek öğrenme gereksinimin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar (22 madde), kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar (8 madde), kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum (4 madde) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır.

Susar Kırmızı (2012) ölçeğe dair Cronbach's Alpha değerlerini hesaplamış bu hesaplama göre öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar boyutuna dair 0,78; kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar boyutuna dair 0,88 ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum 0,72 ölçeğin tamamına dair Cronbach's Alpha değeri ise 0,95'tir. Araştırmacılar da ölçeğin Cronbach's Alpha değerlerini hesaplamış bu hesaplama göre öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar boyutuna dair 0,878; kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar boyutuna dair 0,806 ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum 0,701 ölçeğin tamamına dair Cronbach's Alpha değeri ise 0,912'tir. Ölçekte yer alan 12, 14, 20, 21, ve 27 maddeler olumsuz maddelerdir. Analiz edilirken bu maddeler tersten kodlanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından bizzat öğretmen adaylarına ulaşılarak toplanmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2001) göre, büyük örneklemelerde normallığe ilişkin anlamlılık testleri yerine dağılımın şekline bakmak daha uygundur. Çünkü standart hata büyük örneklemelerde daha küçük olacağından anlamlılık testlerine ilişkin yokluk hipotezlerinin kolayca reddedilmesine yola açacaktır. Örneklem büyüklüğü arttıkça küçük farkların manidar çıkma olasılığının artma eğiliminde olması beklenmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Nitekim, ilgili değişkene yönelik çarpıklık (-0,546) ve basıklık değerleri (0,091) -1, +1 aralığında olup çarpıklık ve basıklık değerlerine ilişkin anlamlılık testleri manidar bulunmamıştır. Bu bulgu, değişkenin normallikten aşırı sapma göstermediğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Bu durumda parametrik testler tercih edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler bağımsız gruplar için t-testi, tek yönlü ANOVA, scheffe, LSD, betimsel istatistik, korelasyon analizleriyle analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının ölçeğe verdikleri cevaplar incelenmiş, cinsiyet, sınıf düzeyi, aylık okunan kitap sayısı ve aylık gelir açısından değerlendirme yapılmıştır. Buna ek olarak ölçekte yer alan boyutlar arasındaki ilişki tablolar halinde aşağıda sunulmaktadır. Öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına yönelik betimsel istatistiklere Tablo 1'de yer verilmiştir:

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyaya Yönelik Tutumları

Boyutlar	n	En Düşük	En Yüksek	\bar{X}	ss
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum (22 madde)	229	22	110	87,64	12,03
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum (8 madde)	229	8	40	27,65	6,00
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin	229	4	20	13,53	3,68

tutum (4 madde)

Toplam (34 madde) **229** **34** **170** **128,81** **18,80**

Ölçekte yer alan boyutlardan alınabilecek en düşük, orta ve en yüksek farkındalık puanları incelendiğinde öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum boyutunda en düşük puan 22(22x1), orta puan 55(22x2,5) ve yüksek puan 110(22x5); kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum boyutunda en düşük puan 8(8x1), orta puan 20(8x2,5) ve yüksek puan 40(8x5); kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum boyutunda en düşük puan 4(4x1), orta puan 10(4x2,5) ve yüksek puan 20(4x5); Bütün boyutlar bazında düşünüldüğünde düşük puan 34(34x1), orta puan 85(34x2,5), en yüksek puan 170(34x5) olarak hesaplanmaktadır.

Bu puanlardan yola çıkarak Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarının orta puanın üzerinde olduğu bulunmuştur. Öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanların cinsiyet değişkeni açısından farklılaşma durumu incelenmiş ve bunun için yapılan bağımsız t-testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığı Boyutlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Gruplar için t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S.	t	p
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	Kız	135	90,1481	9,58740	3,901	,000
	Erkek	94	84,0319	14,14628		
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	Kız	135	28,6593	5,37707	3,117	,002
	Erkek	94	26,1915	6,56690		
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	Kız	135	14,1778	3,52997	3,264	,001
	Erkek	94	12,5957	3,71663		
Toplam	Kız	135	132,9852	15,32776	4,166	,000
	Erkek	94	122,8191	21,60494		

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına ve toplam puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir ($p=0,000$; $p=0,002$; $p=0,001$; $p=0,000$). Bu farklılaşma bütün boyutlarda ve ölçeğin tamamında kız öğrencilerin lehine olmuştur.

Araştırmada diğer bir değişken sınıf düzeyidir. Sınıf düzeyine yönelik olarak öğrencilerin öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına ve toplam puanlarına ilişkin bulgular Tablo 3’te yer almaktadır:

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıfa Göre Kitap Okumaya İlişkin Betimsel İstatistikleri

Boyutlar	N	\bar{X}	ss	
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	1	54	89,44	9,35
	2	63	86,05	14,25
	3	58	87,95	12,43
	4	54	87,36	11,18
	Toplam	229	87,64	12,03
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	1	54	27,13	5,72
	2	63	27,44	6,44
	3	58	28,62	5,66
	4	54	27,35	6,16
	Toplam	229	27,64	6,01
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	1	54	14,96	3,08
	2	63	13,64	4,12
	3	58	12,98	3,41
	4	54	12,56	3,62
	Toplam	229	13,53	3,68
Tüm boyutlar	1	54	131,54	16,09
	2	63	127,13	21,36
	3	58	129,55	18,59
	4	54	127,26	18,51
	Toplam	229	128,81	18,80

Tablo 3 incelendiğinde öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve toplam puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Buna ek olarak kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına puanında ise en yüksek puana 1.sınıf öğretmen adaylarına ait olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin aldıkları bu puanların sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılaşma durumunun incelenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıfa Göre Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar	Kareler T.	df	Kareler O.	F	Sig.	
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	Gurup Arası	345,567	3	115,189	,794	,499
	Gurup içi	32655,350	225	145,135		
	Toplam	33000,917	228			
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	Gurup Arası	76,731	3	25,577	,706	,549
	Gurup içi	8145,618	225	36,203		
	Toplam	8222,349	228			
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	Gurup Arası	180,220	3	60,073	4,640	,004
	Gurup içi	2912,845	225	12,946		
	Toplam	3093,066	228			
Tüm boyutlar	Gurup Arası	741,801	3	247,267	,697	,555
	Gurup içi	79877,125	225	355,009		
	Toplam	80618,926	228			

Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar puanları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmuş diğer boyutlara ilişkin puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F=0,794$, $p<,05$; $F=0,706$ $p<,05$; $F=4,640$, $p<,05$; $F=0,697$).

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyi değişkeni açısından öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına puanlarının Scheffe testi karşılaştırması yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 5'te yer almaktadır:

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Okudukları Sınıfa Göre Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının Scheffe Testi Karşılaştırma Sonuçları

Boyutlar	Ortalamalar farkı	Standart hata	P	Fark	
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	1,98020*	,68	,040	1	3
	2,40741*	,69	,008	1	4

Tablo 5'e göre kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar puanları 1. ile 3. ve 4. sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında 1. sınıf öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. 1. sınıf öğrencileri kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin boyutunda daha fazla tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Araştırmada aile aylık gelirin öğretmen adaylarının gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve toplam puanları da incelenmiştir. Tablo 6'da buna ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır:

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ailesinin Aylık Gelirine Göre Kitap Okumaya İlişkin Betimsel İstatistikleri

Boyutlar	N	\bar{X}	ss	
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	1-1999	59	91,31	9,73
	2000-2999	76	87,63	12,90
	3000-3999	52	86,48	12,2
	4000-4999	20	86,25	12,27
	5000 ve üstü	22	81,82	11,78
	Toplam	229	87,64	12,03
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	1-1999	59	29,32	5,54
	2000-2999	76	27,78	5,98
	3000-3999	52	26,89	6,90
	4000-4999	20	26,95	4,86
	5000 ve üstü	22	25,14	5,03
	Toplam	229	27,65	6,005
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	1-1999	59	14,76	3,25
	2000-2999	76	13,71	3,81
	3000-3999	52	12,71	3,73
	4000-4999	20	12,90	3,49
	5000 ve üstü	22	12,09	3,60
	Toplam	229	13,53	3,68
Tüm boyutlar	1-1999	59	135,39	15,87

2000-2999	76	129,12	19,40
3000-3999	52	126,08	20,29
4000-4999	20	126,10	16,28
5000 ve üstü	22	119,05	17,66
Toplam	229	128,81	18,80

Tablo 6 incelendiğinde öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına ve toplam puan ortalamalarında farklılıklar görülmüştür. Bütün boyutlarda en yüksek puana 1000-1999 gelire sahip öğretmen adaylarına ait olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin aldıkları bu puanların aylık gelir düzeyi değişkeni açısından farklılaşma durumunun incelenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Aylık Gelirlerine Göre Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar		Kareler T.	Df	Kareler O.	F	Sig.
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	Gurup Arası	1646,721	4	411,680	2,941	,021
	Gurup içi	31354,196	224	139,974		
	Toplam	33000,917	228			
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	Gurup Arası	345,422	4	86,356	2,456	,047
	Gurup içi	7876,927	224	35,165		
	Toplam	8222,349	228			
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	Gurup Arası	180,465	4	45,116	3,470	,009
	Gurup içi	2912,601	224	13,003		
	Toplam	3093,066	228			
Tüm boyutlar	Gurup Arası	5194,511	4	1298,628	3,857	,005
	Gurup içi	75424,415	224	336,716		
	Toplam	80618,926	228			

Tablo 7’ye göre öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar ve tüm boyutlar ait puanları arasında aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur (F=2,941 p<,05; F=2,456, p<,05; F=3,470 p<,05; F=3,857).

Öğretmen adaylarının aile aylık gelir değişkeni açısından öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına puanlarının LSD testi karşılaştırması yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 8’de yer almaktadır:

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Aile Aylık Gelirine Göre Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının LSD Testi Karşılaştırma Sonuçları

Boyutlar	Ortalamalar farkı	Standart hata	P	Fark
Öğrenme gereksiniminin karşılanması	4,82432	2,25	0,33	1000-1999 3000-3999

ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	9,48690	2,95	0,17	1000-1999	5000 ve üstü
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	2,43742	1,13	0,32	1000-1999	2000-2999
	4,18567	1,48	0,48	1000-1999	5000 ve üstü
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	2,05117	,69	,003	1000-1999	3000-3999
	1,86271	,093	,047	1000-1999	4000-4999
	2,67180	,90	,003	1000-1999	5000 ve üstü
Tüm boyutlar	9,31291	3,49	,008	1000-1999	3000-3999
	16,34438	4,58	,000	1000-1999	5000 ve üstü

Tablo 8'e göre öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar boyutunda aile aylık geliri 1000-1999 ile 3000-3999 ve 5000 ve üstü arasında 1000-1999 aylık geliri olan lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar boyutunda aile aylık geliri 1000-1999 ile 2000-2999 ve 5000 ve üstü arasında 1000-1999 aylık geliri olan lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar aile aylık geliri 1000-1999 ile 2000 ve 2999, 3000-3999 ve 5000 ve üstü arasında 1000-1999 aylık geliri olan lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Tüm boyutlarda ise aile aylık geliri 1000-1999 ile 3000-3999 ve 5000 ve üstü arasında 1000-1999 aylık geliri olan lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu durum aylık geliri en düşük olanların kitap okumaya ilişkin en olumlu tutumu geliştirdiği bulgusunu vermektedir.

Araştırmada öğretmen adayların aylık okudukları kitap sayısına göre gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve toplam puanları incelenmiştir. Tablo 9'da buna ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır:

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Aylık Okudukları Kitap Sayısına Göre Kitap Okumaya İlişkin Betimsel İstatistikleri

Boyutlar	N	\bar{X}	Ss
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	1-2	141	84,94
	2-3	61	90,59
	3 ve üstü	27	95,04
	Toplam	229	87,64
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	1-2	141	26,51
	2-3	61	28,59
	3 ve üstü	27	31,44
	Toplam	229	27,65
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	1-2	141	12,46
	2-3	61	14,74
	3 ve üstü	27	16,37
	Toplam	229	13,53
Tüm boyutlar	1-2	141	123,92
	2-3	61	133,92
	3 ve üstü	27	142,85
Toplam	229	128,81	18,80

Tablo 9 incelendiğinde öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına ve toplam puan ortalamalarında farklılıklar görülmüştür. Bütün boyutlarda en yüksek puana aylık 3 ve üstü kitap okuyan öğretmen adaylarına ait olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin aldıkları bu puanların aylık kitap okuma miktarı değişkeni açısından farklılaşma durumunun incelenmesi için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur:

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Aylık Okudukları Kitap Sayısına Göre Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyutlar		Kareler T.	df	Kareler O.	F	Sig.
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	Gurup Arası	3033,654	2	1516,827	11,439	,000
	Gurup içi	29967,263	226	132,599		
	Toplam	33000,917	228			
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	Gurup Arası	625,695	2	312,847	9,307	,000
	Gurup içi	7596,655	226	33,614		
	Toplam	8222,349	228			
Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	Gurup Arası	467,930	2	233,965	20,142	,000
	Gurup içi	2625,135	226	11,616		
	Toplam	3093,066	228			
Tüm boyutlar	Gurup Arası	10293,949	2	5146,975	16,541	,000
	Gurup içi	70324,976	226	311,172		
	Toplam	80618,926	228			

Tablo 10’a göre öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar ve tüm boyutlar ait puanları arasında aylık okunan kitap sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (F=11,439 p<,05; F=9,307, p<,05; F=20,142 p<,05; F=16,541 p<,05).

Öğretmen adaylarının aylık okunan kitap değişkeni açısından öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına puanlarının Scheffe testi karşılaştırması yapılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 11’de yer almaktadır:

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Aylık Okudukları Kitap Sayısına Göre Kitap Okumaya İlişkin Tutumlarının Scheffe Testi Karşılaştırma Sonuçları

Boyutlar	Ortalamalar farkı	Standart hata	P	Fark	
Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	5,64690	1,76	0,07	2-3	1-2
	10,09377	2,42	0,00	3 ve üstü	1-2
Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	4,93381	1,22	0,00	3 ve üstü	1-2

Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	2,27671*	,52	,000	2-3	1-2
	2,90938*	,72	,000	3 ve üstü	1-2
Tüm boyutlar	10,00314*	2,70	,001	2-3	1-2
	18,93696	3,70	,000	3 ve üstü	1-2

Tablo 11'e göre öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar boyutunda aylık 2 ve 3 kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 2-3 okuyanın lehine fark; aylık 3 ve üstü kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 3 ve üstü lehine fark bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar boyutunda aylık 3 ve üstü kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 3 ve üstü kitap okuyanların lehine anlamlı fark bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar boyutunda aylık 2 ve 3 kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 2-3 okuyanın lehine fark; aylık 3 ve üstü kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 3 ve üstü lehine fark bulunmuştur. Tüm boyutlarda ise aylık 2 ve 3 kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 2-3 okuyanın lehine fark; aylık 3 ve üstü kitap okuyanlar ile 1-2 kitap okuyanlar arasında 3 ve üstü lehine fark bulunmuştur. Bu sonuç esasında beklenen bir sonuçtur. Çok kitap okuyan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları da her bir boyut için yüksektir.

Tablo 12. Değişkenlerin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	\bar{X}	ss	1	2	3	4
1.Tüm Boyutlar	128,8122	18,80404	1	,535**	,874**	,963**
2.Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar	13,5284	3,68322		1	,298**	,382**
3.Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar	27,6463	6,00524			1	,776**
4.Öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar	87,6376	12,03083				1

Ölçeğin toplam puanı ile kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde diğer boyutlarda ise çok yüksek düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar boyutu ile kitap okuma alışkanlığının anlamı ile vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar ve öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar boyutu ile öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumları cinsiyet, sınıf düzeyi, aile aylık gelir düzeyi ve aylık okunan kitap sayısına göre incelenmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutum, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin

tutum ve kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutum puanlarına ve toplam puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılaşma bütün boyutlarda ve ölçeğin tamamında kız öğrencilerin lehine olmuştur. Literatürde daha önce yapılmış çalışmalara bakıldığında bu sonucu destekleyen bir çok çalışmaya rastlanmıştır (Arslantürk, 2008; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Gömleksiz, 2004; Koçak vd., 2016; Logan ve Johnston, 2009; Hopper, 2005; Saracaloğlu vd., 2006; Özbay vd., 2008; Özdemir vd., 2015). Arslan (2013)'ın yapmış olduğu bir çalışmada okuma becerisi ile ilgili yapılmıştır. Bu araştırmada konu ile ilgili 54 çalışma incelenmiş olup kadınların lehine olan araştırmaların 36, erkeklerin lehine olan araştırmaların 2, cinsiyete göre farklılaşma olmayan araştırmaların ise 14 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum toplumsal cinsiyet rolü ile açıklanabilir. Zengin (2003) de okumaya yönelik tutumların kadınlarda yüksek olmasının nedenini Türk aile yapısı ve toplumun değer yargılarından kaynaklandığını, lise döneminde erkeklerin boş zamanlarını dışarıda geçirdiklerini, kadınların ise evde olduklarını ifade etmektedir. 21. yüzyılda ülkemizde kadınların eğitimine yönelik yapılan çalışmalar kadın cinsiyetine sahip olanlar lehine sonuçlar elde edilmesine neden olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar puanları arasında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmuş, diğer boyutlara ilişkin puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar puanları 1., 3. ve 4. sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında 1. sınıf öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin boyutunda 1. sınıf öğrencileri daha fazla tutum geliştirdikleri söylenebilir. Batur vd. (2010)'ın çalışmasında da benzer bir duruma ulaşılmıştır. Odabaş vd. (2008) çalışmasında ise son yıllara doğru okuma eğilimlerinin arttığı görülmüştür. Bunların dışında literatürde fark bulunmayan araştırmalara da rastlanmıştır (Kalyoncu, 2013; Koçak, Kurtlu, Ulaş ve Epçaçan, 2015, Koçak vd., 2016)

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar ve tüm boyutlara ait puanları arasında aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bütün boyutlarda en düşük gelire sahip olanların lehine anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Bu durum ülkemizde okuma yoluyla insanların daha iyi geliri olan meslekler ve statüler edinmeleri gibi bir anlayış olduğu da görülmektedir. Düşük gelirli öğretmen adaylarına ait elde edilen bu sonuç ülkemize okumaya olan bu yaklaşım ile açıklanabilir. Literatürdeki bazı araştırmalar incelendiğinde gelir düzeyinin okuma alışkanlığı üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucu da görülmüştür (Arı ve Demir, 2013; Batur vd., 2010; Odabaş, vd. 2008).

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme gereksiniminin karşılanması ve eğlenmeye ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının anlamı ve vazgeçilmezliğine ilişkin tutumlar, kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesine ilişkin tutumlar ve tüm boyutlar ait puanları arasında aylık okunan kitap sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık fazla kitap okuyan lehinedir. Bu sonuç esasında beklenen bir sonuçtur. Çok kitap okuyan öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları da her bir boyut için yüksektir.

Öneriler

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları incelenmiştir. Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının da kitap okumaya ilişkin tutumları incelenebilir. Öğretmen adaylarına lisans eğitimleri sürecinde belirlenen bazı kitapları okumaları şart koşulabilir. Böylece geleceğin öğretmenlerine okuma alışkanlığı kazandırılabilir. Öğretmen adaylarının en az ilgi duydukları bilim, kültür, sanat ve tarih gibi alanlarda okuma heveslerini arttıracak seminerler, konferanslar, kitap tanıtım günleri, edebiyat günleri, bilim şenlikleri, yazar söyleşileri gibi öğrencileri okumaya teşvik edici etkinlikler düzenlenebilir. Üniversite ve fakülte kütüphanelerinin zenginleştirilmesi ve daha işlevsel hale getirilmesi yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Akbabaoğlu, M. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının incelenmesi: Afyonkarahisar ili örneği. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Akın, E. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 364-373.
- Akkaya, N. ve İşçi, C. (2018). Eğitim fakültesi öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile yazılı anlatım ders başarıları arasındaki ilişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1161-1171.
- Akyol, H. (2010). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arı, E. ve Demir, M. K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (2) 251-265.
- Arslan, Y., Çelik, Z. ve Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- Arslantürk, E. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi Ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aslantürk, E. ve Saracaloğlu, A. S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 155-176.
- Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
- Biçer, A. ve Ercan, Z. G. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının okuma alışkanlığı profili (Trakya üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 11(3), 553-572.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Çetinkaya Edizer, Z. (2014). Türkçe öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları ile üst bilişsel okuma stratejilerini kullanım düzeyleri arasındaki ilişki. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 645-658.
- Çoban, A., İleri, T. ve Temir, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına betimsel bir bakış: Amasya Üniversitesi örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(19), 50-69.
- Çokluk, Ö. S., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, S. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: Spss ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dawson B. ve Trapp R. G. (2001). Probability & related topics for making inferences about data. Dawson B. ve Trapp R. G.(Eds.) Basic&Clinical Biostatistics. in (69-72) 3rd Edition, Lange medical Books/McGraw-Hill Medical Publishing Division.
- Dedeoğlu, H. ve Ulusoy, M. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma tutumları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(2), 80-88.
- Deniz, E. (2015). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 3 (2), 46-64.
- Durmuş, E. ve Baş, K. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (USBES Özel Sayı II), 1240-1254.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P. ve Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 115-132.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Gündüz, B. (2015). Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları Ve Eleştirel Okuma Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hopper, R. (2005). What are teenagers reading? Adolescent fiction reading habits and reading choices. *Literacy*, 39 (3), 113-120.
- Kalyocu, R. (2013). Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Electronic Journal of Social Sciences*, 12(45), 281-289.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve proquest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (I), 1-17.
- Koçak, B. Çermik, F. Polat, S. ve Şahin, N. (2016). Öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 395-411.
- Koçak, B., Kurtlu, Y., Ulaş, H. ve Epeçan, C. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme düzeyleri ve okumaya yönelik tutumları arasındaki ilişki. *EKEV Akademi Dergisi*, 61, 211-228.

- Kösem, V. C. (2019). Öğretmen adaylarının kitap okuma tutumları ile eleştirel okumaözyeterlik algıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Konan, N. (2013). İlköğretim okulu yöneticilerinin okuma alışkanlıkları. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(1), 31-59.
- Kuş, Z. ve Türkyılmaz, M. (2010). Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmeni Adaylarının okuma durumları: (İlgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri). *Türk Kütüphaneciliği*, 24 (1), 11-32.
- Logan, S. ve Johnston, R. (2009). Gender differences in reading ability and attitudes: examining where these differences lie. *Journal Research in Reading*, 32 (2), 199-214.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-66.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: ankara üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Okay, H. H., Çakırer, H. S. ve Kurtaslan Z. (2015) Müzik öğretmeni adaylarının kitap okumaya dönük tutumlarının performans derslerine ilişkin etkileri. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 4 (15), 73-86.
- Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 117-136.
- Özdemir, O., Özdemir, M. ve Kaya, B. (2015). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 219-233.
- Özkaya, P. G. ve Çetin, D. (2014). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıkları ve kütüphane kullanımlarına ilişkin bir inceleme. *Muğla Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N. ve Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 149-157.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2009.). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 187-206.
- Sevmez, H. (2009). Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı Ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (SÜ Eğitim Fakültesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 7(3), 2353-2366.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston, MA: Pearson.
- Tekşan, K. ve Çinpolat, E. (2018). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları ve konuşma öz yeterlik algıları. *Turkish Studies*, 13(11), 1219-1236.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri algılama durumları. *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 339-357.

- Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutum ve görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(1), 225-241.*
- Yalman, M., Özkan, E.ve Kutluca, T. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine betimsel bir araştırma: Dicle Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası, 14 (2) 291-305.*
- Yalman, M., Özkan, E. ve Başaran, B. (2015). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi: Dicle Üniversitesi örneği. *Ekev Akademi Dergisi, 19 (61), 441-456.*
- Yıldız, M., Ketenoğlu Kayabaşı, Z. E., Ayaz, E. ve Aklar, S. (2017). Bazı çocukların kitap okumayı sevmeme nedenleri. *The Journal of Academic Social Sciences Studies, 55, 507-524.*
- Zengin, N. (2003). Gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma hakkında. *Türklük Bilimi Araştırmaları, 13, 131-149.*